

Ivan Marković

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
ivan.markovic@yahoo.com

TRI NEHRVATSKE TVORBE: INFIKSACIJA, REDUPLIKACIJA, FUZIJA

Rječotvorni načini hrvatskoga jezika temelje se na ulančavanju morfema. U radu se opisuju tri tvorbeni načina kojih nema u autohtonu, naslijeđenu hrvatskom leksiku – jedan koji se također temelji na morfemskoj raščlambi (infiksacija), dva kojima su temelji drugačiji (reduplikacija i leksička fuzija). Rad želi troje: i) istaknuti pojedine nedosljednosti postojećih opisa hrvatske morfologije, ii) opisati pojedinačne pozajmljene i domaće hrvatske lekseme i konstrukcije u kojima se o tim trima tvorbama može govoriti; iii) predvidjeti mogu li se neautohtoni tvorbeni načini i u kojoj mjeri importirati iz stranih jezika, danas ponajprije (jedino) engleskoga.

I. Tvorba riječi u hrvatskome bitno ovisi o morfemima, odnosno tvorbeni postupci – sufiksacija, prefiksacija, kompozicija – zapravo su opisi načinâ na koji se morfemi *ulančavaju* u nove leksičke jedinice. Zato autohtone hrvatske derivate i kompozite uglavnom lako – kadšto uz malo truda oko razrješavanja fonetske fuzije na morfemskim šavovima – uklapamo u ono što zovemo temeljni morfemski ustroj promjenljivih riječi. Ako za primjer uzmemo nekoliko tvorenica s *korijenskim*, ili *radikalnim*, ili *leksičkim* morfemom *uk*, to izgleda ovako:

(1)		uk	ø				<i>*uk</i>
	na	uk	ø				<i>nauk</i>
	ne	uk	ø				<i>neuk</i>
	na	uk	a				<i>nauka</i>
		uk	i	ti			<i>učiti</i>
	ne	uk	ost	ø			<i>neukost</i>
	na	uk	nik	ø			<i>naučnik</i>
	na	uk	a	va	ti		<i>naučavati</i>
	ne	na	uk	jen	ost	ju	<i>nenaučenošću</i>
(2)	vjer	o	uk	i	telj	ø	<i>vjeroučitelj</i>
	vjer	o	uk	i	telj	ic a	<i>vjeroučiteljica</i>
	vjer	o	uk	i	telj	stv o	<i>vjeroučiteljstvo</i>

Svi morfemi lijevo i desno od korijenskoga *afiksalni* su, *pričvršćeni*. Ni pri slaganju (2) nije drugačije, tek što pritom između dvaju korijenskih može intervenirati spojnik. Afiksalni morfemi koji se uz korijenski pričvršćuju lijevo *prefiksalni* su, *predmeci*. Afiksalni morfemi koji se uz korijenski pričvršćuju desno *sufiksalni* su, *domeci*. Model je relativno otvoren jer se potencijalno beskonačno ulančavanje korijenskih i afiksálnih morfema ograničava jednom vrstom jezične ekonomije i pragmatičkim potrebama, pa su leksemi s više od dvaju korijenskih morfema (npr. *crveno-bijelo-plavi*, *nadrivjeroučiteljstvo*), leksemi s više od triju prefiksálnih morfema (npr. *naispripovijedati se*) i leksemi s više od pet sufiksálnih morfema (npr. *učiteljčićin*) u hrvatskome rijetki, a oni koji bi imali i više od toga spadaju već u kuriozitetu ili hohotimičnu beletrističku stilizaciju (npr. Slamnigovo *prepoizodnosijahu*, 1956). Morfem koji se pri slaganju umeće između dvaju korijenskih morfema¹ *spojnik* je ili *interfiks*.² Najdesniji sufiks u hrvatskih promjenljivih riječi *fleksijski* je, promjenljiv, *oblikotvoran*, *gramatem*, i nosi gramatičko značenje sklonid-

¹ Ili dviju osnova, ovisno o morfemskome sastavu polazišnih leksema, što ovdje možemo zanemariti.

² Prihvaćamo termin *interfiks* i smatramo da je dobro da se našao u Barić *et al.* (1995), premda u priručničkoj literaturi o njemu ne vlada konsenzus – Bauer (2003: 29–30) i Booij (2007: 88–90) imaju ga u značenju kakvo je i u Barić *et al.* (npr. njem. *Geburt-s-jahr*, dan. *varken-s-vlees* ‘svinjetina’, španj. *roj-i-blanco* ‘crveno-bijel’), Trask ga (1992: s. v.) tumači kao ono što ovdje smatramo sufiksom, Simeon (1969), Matthews (1991), Katamba – Stonham (2006), Crystal (2008) uopće ga nemaju. Termin je, inače, uveden prije 50-ak godina, i to sa značenjem kakvo daje Trask (v. Malkiel 1978: 144).

be, padeža, broja i lica.³ Nepromjenljivi morfemi promjenljive riječi zajedno čine njezinu *osnovu* ili *temu*.

Ustroj iznesen u (1–2) i odredbe pojedinih morfema u njemu držimo relativno jednostavnima, a donijeli smo ga iz dvaju razloga (ne samo radi potreba ovoga rada). Prvo, zbog terminološke nepreciznosti, bolje rečeno, nedosljedne uporabe termina, od koje hrvatske gramatike kadšto pate, i s time u vezi uslo-žnjavanja već po sebi ne uvijek jednostavna morfološkog opisa gdje, smatramo, ne treba da ga bude. Drugo, općenito, zbog tradicionalna nedostatka svijesti domaće filologije o tome da stanje stvari u hrvatskome nije općevažće.

Primjer za prvo može biti uporaba termina *infiks* ili *umetak* u Barić *et al.* (1995), o čemu domalo (v. § II). Ili npr. pripisivanje značenja ‘gramatički broj’ sufiksu koji nije krajnji desni, kako Pranjković (1984: 174) i Silić (2006: 74) čine sa sufiksom *-ad-* u imenicâ tipa *telad*; nije jasno koji bi morfem onda bio nosilac toga značenja u Nmn. *momčadi* (*Dinama i Hajduka*).⁴ Ili uopće pripisivanje značenja ‘rod’ flektivnomu morfemu imenica, kad je dobro znano da o rodu imenica *mama* i *tata* na temelju *-a* ne možemo reći ništa.

Drugo se može oprimjeriti slabom svijješću domaće filologije o tome da fleksijski morfem uopće ne mora biti sufiksalan, premda bi se iz indoeurop-ske perspektive tako zaključilo. Bantuški jezici imaju primjerice veoma razrađenu prefiksalsnu glagolsku fleksiju, pa u svahiliju⁵ prezent, zapravo vremenski neodređeni oblik glagola, s našim korijenom *uk* glasi (Dimmendaal 2000: 162):

(3) <i>n-a-ji-funza</i>	‘ja (se) učim’
<i>w-a-ji-funza</i>	‘ti (se) učiš’
<i>[a-]a-ji-funza</i>	‘on (se) uči’
<i>tw-a-ji-funza</i>	‘mi (se) učimo’
<i>mw-a-ji-funza</i>	‘vi (se) učite’
<i>w-a-ji-funza</i>	‘oni (se) uče’

³ Termin *nastavak*, pa još bez atributa *gramatički*, ne smatramo osobito sretnim, posebno kad se stavlja u istu ravan s ostalim afiksima, odnosno kad se ne luče derivacija i fleksija (kako se čini u Barić *et al.* 1995: 97).

⁴ Prigovor ne umanjuje nenadmašen prinos J. Silića opisu hrvatske morfologije, očitovan i u mnogo većoj konzistenciji opisa u Silić – Pranjković (2005) od onoga u Barić *et al.* (1995). U kontekstu pak imenica tipa *tele* i problema koji se u vezi s njima pojavljuju spomenut ćemo po-stariji i premalo konzultiran rad M. Stanića (1949).

⁵ Bantuški nigersko-kongoanski jezik, *lingua franca* istočne Afrike.

U oblicima u (3) prvi, lijevi morfem znači lice i broj (hrv. *-m*, *-š*...), drugi glagolski oblik (hrv. *-ī-*), treći povratnost (hrv. *se*), a *funza* je ‘uk’. Dakle u fleksiji sudjeluje krajnji lijevi prefiks. Slično je i s prefikslnim morfemima za imenske klase (rod i broj).⁶

Konačno, fond afikslnih morfema ne iscrpljuje se hrvatskima iz (1–2). U jezicima svijeta nalazimo još *cirkumfikse* (*ometke?*, *ob(a)metke?*) i *infikse* (*umetke*). Cirkumfiks je diskontinuiran, složen afiks kojega dijelovi dolaze s lijeve i s desne strane korijena i ne mogu doći jedan bez drugoga, npr. u indonezijskome *ke-* ... *-an* ili *pe-* ... *-an* (ovisno o početnome glasu korijena) za tvorbu imenica: *besar* ‘velik’ → *ke-besar-an* ‘veličina’, *layar* ‘ploviti’ → *pe-layar-an* ‘plovidba’ (Beard 2007: 62, Matasović 2001: 180), ili u čukčiju⁷ *e-* ... *-ke* za negaciju glagola: *tejvek-ek* ‘boriti se’ → *e-tejvek-ke it-ek* ‘ne boriti se’ (Spencer 2007: 129, Trask 1992: s. v. *circumfix*).⁸ Infiks je pak:

- (4) Afiks „koji zauzima položaj u kojem prekida pojedini drugi morfem“ (Trask 1992: s. v.), odnosno afiks „umetnut *unutar* korijena sama“ (Katamba – Stonham 2006: 45, isticanje njihovo), odnosno afiks „umetnut u koji drugi morfem (a ne tek primjerice između drugih dvaju morfema)“ (Spencer 2007: 129).

Tako stigismo do prvoga naslovnog problema.

II. Barić *et al.* (1995) kao primjere infiksacije (infiksa, umetaka, umetnutih morfema) u hrvatskome navode tri pojavnosti:

- i) *-ov-*, *-ev-* u tzv. dugoj množini a-sklonidbe muškoga roda: *sinovi*, *očevi*;
- ii) *-et-*, *-en-*, *-es-*, *-ev-* u tzv. nejednakosložnoj a-sklonidbi srednjega roda: *djeteta*, *vremena*, *čudesa*, *podneva*;
- iii) *-v-*, *-j-* u glagola V. vrste, 4. razreda: *pljuvati*, *grijati*.

Takav tretman ima barem dva problema. Prvo, ako te tri pojavnosti omjerimo o odredbu (4), vidimo da ni u jednom slučaju tu nije riječ o infiksu, jer nema intervencije u korijen ili koji drugi morfem, nego je riječ ili o sufiksu (*sin-ov-i*,

⁶ Pa je *m-swahili* ‘govornik-ø svahilija’, a *wa-swahili* su ‘govornic-i svahilija’, *u-bao* je ‘dask-a’, a *m-bao* su ‘dask-e’ (Dimmendaal 2000: 161, Booij 2007: 130). U čičevi (Malavi) *m-kāzi* je ‘žen-a’, a *a-kāzi* su ‘žen-e’ (Mchombo 2007: 516). U nas o tome v. Matasović (2001: 171–2).

⁷ Čukotski jezik, Kamčatka.

⁸ Cirkumfiksi se kadšto nazivaju i *ambifiksima* (Crystal 2008: s. v. *affix*). Naziv ambifiks rabio se međutim i za afiks koji ovisno o distribucijskim pravilima može doći ili lijevo ili desno od korijena, npr. kao kad bi se latinski prijedlog tretirao kao afiks – *cum patre* ‘s ocem’: *mecum* ‘sa mnom’ (Malkiel 1978: 145).

plju-va-ti, djet-et-a)⁹ ili jednostavno o intervokalnome *j* (*grě-a-ti* → *grě-ja-ti* → *gri-ja-ti*), koje opet ovisno o sinkronijskoj raščlambi možemo smatrati ili posljedicom fonotaktike ili dijelom sufiksa (*-ja-*). Drugo, opis u Barić *et al.* mogao bi se opravdati zastarjelom i dosta neodređenom definicijom infiksa prema kojoj je to element umetnut u glagolsku osnovu, u slog ili između dvaju slogova, u sredinu riječi, katkada i u sam korijen (Simeon 1969: s. v.), i prema kojoj su primjeri infikasa *t, d* u *streća, ždrak* (: *sreća, zrak*) ili *iv* u *zapisivati* (: *zapisati*). No prema (i–iii) izvodimo da je zapravo riječ o prilično proizvoljnoj uporabi termina infiks jer – ako i pretpostavimo da (i–iii) jesu infiksi – nije jasno zašto infiksi ne bi bili i *er* u *kć-er-i, j* u *pi-j-em*, pa onda i *a* u *otac, -i-* u *rad-i-ti*, formanti *-uc-, -k-, -a-* u *greb-uc-k-a-ti* (: *grepsti*, odnosno *greb-ø-ti*) i sl. Kad se stvari tako postave, mnoga bi se morfonološka i morfološka činjenica dala proglasiti infiksom i hrvatski bi imao jako mnogo infikasa, a to baš i neće biti.¹⁰

Infiksi su ono što nalazimo primjerice u jeziku nutka¹¹ (Katamba – Stonham 2006: 45), gdje infiks *-t-* znači množinu (5), ili u tagaloškome¹² (Anderson 1992: 207, Beard 2007: 48), gdje su *-um-* i *-im-* infiksi za tvorbu otprijevanih glagola i odglagolnih imenica (6):

- (5) *t'an'a* ‘dijete’ *t'atn'a* ‘djeca’
 ha?um ‘riba’ *hat?um* ‘ribe’
- (6) *ganda* ‘lijep’ *gumanda* ‘proljepšati se’
 hasso ‘misliti’ *hinasso* ‘misao’

Takvih infikasa u hrvatskome nema. Odnosno: kad bi u hrvatskome deminutivni sufiks *-ić-* bio infiks *-ić-*, umjesto *zidić* (*zid-ić-ø*) imali bismo nešto kao *zicíd* (*z-ić-id-ø*); kad bi množinsko *-ov-* bilo infiks, umjesto *sinovi* (*sin-ov-i*) imali bismo nešto kao *sovini* (*s-ov-in-i*).

⁹ Ostavljamo po strani problem morfemske raščlambe imenica tipa *dijete, tele* i prihvaćamo tromorfemsku: *dijet-e-ø* (tako npr. i Silić – Pranjković 2005). Dapače smatramo da *sin-ov-i* pokazuje da bi valjalo razmisliti o dvomorfemskoj minimalnoj osnovi (svih) imenica. To pitanje još čeka razradu; pouzdano se zasad može reći samo to da bi nedostatak takve morfemske raščlambe imenica u pragmatičnome smislu bilo obilje nultih tematskih sufikasa (gramatika dosljedna, ali “s puno nula”). Kako god, bila imenica *dijete* dvomorfemska ili tromorfemska, *-et-* ne intervenira u korijen.

¹⁰ Trask (1992: s. v. *infix*) izričito napominje da je raščlamba prema kojoj je proglašavanje infiksima onih sufikasa koji jednostavno dolaze ispred drugih sufikasa neodrživa. Iz te izričite napomene, opet, posredno iščitavamo da takva raščlamba nije rijetka metodološka nespretnost.

¹¹ Ili *nootka*, ili *nuu-chah-nulth*, vakašanski jezik. Vakašanski jezici govore se na krajnjem jugozapadu Kanade (otok Vancouver i susjedno kopno, Britanska Kolumbija).

¹² Malajsko-polinezijski austronezijski jezik, standardna inačica službeni je jezik na Filipinima.

Upozorit ćemo ipak na dvije pojave koje pokazuju odlike infiksacije.¹³ Obje na neki način pripadaju onomu što retorika i gramatika zovu *tmeza* – rastavljanje izvedenice (ili ustaljena izraza) umetanjem jedne ili više riječi između njezinih sastavnica (Bagić 2009: s. v.). Tmezu u hrvatskome imamo u prefiguriranih neodređenih zamjenica u konstrukcijama s prijedlozima (što je posvećeno i normom, usp. *nitko* : *ni od koga*, *nikoji* : *ni pod kojim*, *koješta* : *koje s čime*), kadšto u stilematičnim razgovornim oblicima rastavljanja superlativa klitikom (kopulom, zamjenicom) kao u *naj smo luđi* (grafit koji je dospio i do knjiga o supkulturama), *naj mi je gore...*, ili pak radi ritmizacije teksta u primjerima poput *manje-više su* → *manje su više*, *to nam je dobrodošla pomoć* → *to je dobro nam došla pomoć* i sl. U svim tim primjerima riječ je o rastavljanju po tvorbenome šavu (ili po granici između dviju osnova), pa prema tome ne o infiksaciji. To međutim nije slučaj u primjeru kakav imamo zabilježen iz razgovornoga jezika:

(7) *doviđenja vam* → *dovi-vam-đenja*

Pripisujemo ga ludizmu govornika, prije nego lapsusu. Ono što valja zapaziti jest da klitika u njemu intervenira unutar korijena i ispred naglašena-sloga.¹⁴

Naglašeni slog važan je i u drugoj konstrukciji, s kojom se suvremeni hrvatski susreće u kontaktu s engleskime. U razgovornom engleskom postoji veoma neformalna – prema vulgarnoj – konstrukcija tmeze koja se uglavnom opisuje kao *ekspletivna* (dopunjačka, ali i prostačka) infiksacija.¹⁵ Ekspletivni leksemi koji se radi pojačavanja negativna govornikova stava (ozlovoljenost, ljutnja, nemoć, prezir i sl.) u takvim konstrukcijama vladaju kao infiksi najčešće su *bloody*, *bloomin(g)*, *flamin(g)*, *friggin(g)*, *fuckin(g)*, *goddam(n)(ed)*,¹⁶ primjerice:

¹³ Preskačemo praindoeuropski nazalni glagolski infiks koji je preko latinskoga (usp. *ta-n-go* ‘dodirujem’ : *tetigi* ‘dodirnuh’, *ru-m-po* ‘lomim, razbijam’ : *rupi* ‘slomih, razbih’) stigao u suvremene europske jezike i u udžbenike (Matthews 1991: 132, Katamba – Stonham 2006: 45, Matasović 2008: 175), usp. hrv. *tangirati*, *erumpirati*.

¹⁴ Pozdravni uzvik *doviđenja* zanimljiv je i kao polazište za makaronske, hrvatsko-talijanske slengovske stoljence *dovidorno* (dovi-đenja × buon-giorno), *dovid(j)erči* (dovi-đenja × arrive-derci); o stapanju v. ovdje § IV.

¹⁵ McCarthy (1982), Dixon – Aikhenvald (2002), Katamba – Stonham (2006), Quirk *et al.* (2007: 1584). Otamo su i primjeri (8–9). Zadnji primjer u (8) zabilježili smo iz serije *Only Fools and Horses* (*Mučke*, 1989), predzadnji je ni manje ni više McCarthyev (1982: 575). U (9) ekspletiv se umeće na mjestu tvorbenoga šava.

¹⁶ Značenja i prijevodne mogućnosti kreću se od *vražji* i *prokleti* do *jebeni* i *kurčevi*.

- (8) *Cinderella* ‘Pepeljuga’ : *Cinda-bloody-rella*
absolutely ‘apsolutno’ : *abso-bloomin-lutely*
fantastic ‘fantastično’ : *fan-flaming-tastic*
Kentucky : *Ken-fuckin-tucky*
Dubrovnik : *Du-fuckin-brovnik*
cosmic ‘svemirski, izvanredno’ : *cos-bloody-mic*
- (9) *unbelievable* ‘nevjerojatno’ : *un-friggin-believable*
kindergarten ‘dječji vrtić’ : *kinder-goddamn-garten*

Kao i u našem zabilježenom primjeru (7) u engleskom umetak dolazi neposredno ispred naglašenoga sloga, upravo između dviju *stopa*.¹⁷ No premda je u razgovornome hrvatskom gradske mladeži više nego primjetno širenje kalka za engl. *bloody* i *fucking* (sve i svak je *jebeno dobro/dobar, jebeno dosadno/dosadan*, nevjerica se iskazuje s *ne mogu jebeno vjerovat* i sl.), nismo još primijetili da bi se njime interveniralo infiksacijski, možda tek na tvorbenome šavu poslije hipertrofirano rabljena prefiksa *pre-* u značenju ‘jako, izrazito’ (*pre-jebeno-dobar*). To ne znači da prava infiksacija nije izgledna, osobito ako na umu imamo (7). Ono što se na temelju postojećih primjera hrvatske tmeze i primjera (7) može reći jest da je najizglednije da infiksi i dalje budu jednosložni. Naime i pri tmezi neodređenih zamjenica – o čemu hrvatske gramatike uglavnom ne zборе – riječ je o jednosložnim, rjeđe dvosložnim (*ni prema komu*), a gotovo nikad trosložnim prijedlozima (npr. *ni između koga* prilično je artificijelno i rijetko). Tako je i s kopulama. To je važna razlika prema engleskim ekspletivima, koji su redom dvosložni, a prijevodne hrvatske mogućnosti uglavnom su trosložne, što može biti razlog njihovu nepojavljivanju kao infikasa. Prefiks *pre-* u tom je smislu dobar “primatelj” jer se u registru u kojem kalkiranu infiksaciju očekujemo vlada gotovo kao samostalna riječ, odnosno stoji lijevo od stopne granice, nije dio stope koju čini osnova na koju se naslanja.

III. Postoje i načini tvorbe koji ne ovise o morfemima, načini koji počivaju ne na morfemskoj raščlambi i ulančavanju morfema, nego na doživljaju

¹⁷ McCarthy (1982: 578). O pojmu *stope* v. u nas npr. Mihaljević (1991: 53–8). Primjer iz *Mučki* (*cos-mic*) tim je zanimljiviji jer čini jednu trohejsku stopu (prvi slog naglašen, drugi nenaglašen) i nema međustopnih granica, što ga prema McCarthyu (*ibid.*) diskvalificira da uopće bude ekspletivno infigiran. Moguće je da se upravo na toj *lošoj skovanosti* temelji jedan dio njegova humornog učinka. Slično je i s engl. *hur-fucking-rah* ili *hoo-fucking-ray* (uzvik *hur-rah* je jamb, prvi slog nenaglašen, drugi naglašen, nema stopnih granica), koje je transkribirano dospjelo u jezik kolumnista *Jutarnjega lista Z. Čuture* (17. IX. 2009).

riječi kao fonetskoga materijala, koji se materijal – djelomično ili u cijelosti – može ponavljati, koji se može rezati, spajati i stapati u svojevrsan tvorbeni *krpež*. Kad je riječ o ponavljanju, govorimo o *reduplikaciji*. Kad je riječ o stapanju, govorimo o leksičkoj *fuziji* ili *blendu* (v. § IV).

U Marković (2007) rečeno je i oprimjereno osnovno o reduplikacijskim tvorbama i reduplikacijskoj fleksiji u jezicima svijeta, o razgraničenju reduplikacije i repetitive te o reduplikaciji u hrvatskome. Ondje izneseno sažeto ćemo ponoviti i dopuniti novim podacima, koji će hrvatsko stanje dodatno osvijetliti.

Reduplikacija u jeziku – prema tradicionalnome tipološkom viđenju – jest ponavljanje istovjetnoga jezičnog materijala, odnosno sustavno ponavljanje fonoloških, fonetskih i morfoloških jedinica (fonema, slogova, afikasa, dijelova osnove ili osnove u cijelosti), kojim ponavljanjem nastaje nova jezična jedinica veličine riječi. Značenjski, univerzalna je i temeljna odlika svakoga ponavljanja jezičnoga materijala ikoničke naravi, odnosno ponavljanje je uvijek na neki način povezano s pojačavanjem – u najširem smislu riječi – značenja ili količine referenta. Rečeno je dalje: – da se derivacijska repetitivna u hrvatskome pojavljuje u pojedinačnim leksemima kojih se postanak najčešće bolje dade objasniti nerepetitivnim tvorbenim načinima (npr. *gdjegdje*, *štošta* kao slaganje s prefiksoidom); – da se reduplikacijskom tvorbom dobivaju značenja (samo) pozitivna pojačavanja (a da se repetitivnom u sintaksi dobivaju i pozitivne i negativne konotacije¹⁸); – da se udvajaju leksemi prototipnih značenja; – da je redovito riječ upravo o udvajanju, ne o ponavljanju više od dvaput, te da je ponavljanje uvijek potpuno, nikad djelomično. Reduplicirane korijene u hrvatskome imamo u pojedinačnim naslijeđenim ili posuđenim leksemima kojih postanak nije činjenica sinkrone hrvatske tvorbe. Naslijeđeni su npr. *dabar* (sa starom disimilacijom *b ... b → d ... b*), *glagol*, *pepeo*, *paprat*, prezentski oblik *dadem*, među njima i onomatopejski poput *cucak*, *kokoš*, *kukavica*, *prepelica*. Posuđeni su npr. *barbar*, *ciklus*, *kukumar*, *mramor*, noviji poput *bombon*, *čau-čau*, te turcizmi poput *bezbeli*, *dibiduz*, (*u*) *paramparčad*, *bambadava*, koji su unatoč normativnoj neomiljenosti važni zbog mogućega poticaja za razvoj konstrukcija tipa *pun puncat* (što je iznijela Ivić 1995).¹⁹ U hrvatskome je moguće i udvajanje pojedinih prefikasa (npr. *prapra-*, *najnaj-*²⁰), a od dijalektologije tek očekujemo više uvida poput Kovačecove (2003–2004) suptilne analize

¹⁸ Usp. npr. repetitivne konstrukcije s glagolom – *vidiš, vidiš!* s pozitivnom, *je, je!* s negativnom konotacijom.

¹⁹ Etimologiju i tvorbu navedenih leksema v. u Skok (1971–1974), Škaljić (1973), Anić – Goldstein (1999), HER. Opis raznovrsnih turskih reduplikata dostupan je u Čaušević (1996).

²⁰ Udvojeno *naj-naj* može se osamostaliti kao nepromjenljivi pridjev: *Pri pripremi tog jela sve namirnice moraju biti naj-naj* (zabilježena potvrda iz razgovornoga jezika).

višestruka ponavljanja sufikasa u vokativima jednoga kajkavskog govora²¹ (*Iv-ek* → *Iv-ič-ek* → *Iv-ič-ič-ek* → čak i *Iv-ič-ič-ič-ek*), s funkcionalnom specijalizacijom oblika s tripliciranim sufiksom na izrazito afektivne, dramatične, beznadne situacije dozivanja.

Više od drugih vrsta riječi redupliciranju su skloni pridjevi – bilo u obliku koji imamo u pridjevima *danodnevn*, *raznorazni*, *vjekovječni*²² bilo u apsolutnome superlativu tipa *pun punctat*, kakvih je desetak i nije nemoguće da se pojavi novi.

Reduplikacija u domaćim leksemima izvan upravo spomenutih izrazito je rijetka i obično valja zahvaliti slučaju kad se na nju naiđe. Zbog toga su okaziionalne potvrde tim zanimljivije. Imamo zabilježene dvije:

(10) *kapkàpati* ‘*razg. ekspr.* kapati vrlo polagano kap po kap’

(Anić 1998: s. v.)²³

(11) *lakpoláko* ‘veoma polako’ (M. Pavlinović, 1873)²⁴

Potvrde su višestruko zanimljive. Prvo, (10) opovrgava tvrdnju iz Marković (2007) da u hrvatskih glagola redupliciranih korijena nema. Drugo, one svjedoče o postojanju modela. To što se model rijetko ostvaruje, sporedno je; važnije nam se čini to da postoji potvrda za sve punozačnice (*kapkapat*; *vjekovječina*; *raznorazni*, *vjekovječni*; *danodneвно*, *lakpolako*). Povežemo li to sa spomenutom starošću imenice *vjekovječina* (pomak značenja od osnovnoga ‘ono što je vječno’ u pravnoterminološko ‘baština, nasljedstvo’ pokazuje da je zacijelo postojala i prije vremena kad je zabilježena) i činjenicom da tu imenicu nalazimo u kajkavskome, možemo relativizirati tvrdnju da je u razvoju hrvatskih reduplikata presudan bio turski utjecaj; izglednije se čini da je turski utjecaj

²¹ Donje Jesenje, sjeverno od Krapine, zapadno od Bednje.

²² Usp. i *vjekovječina* ‘vječnost’, ali i ‘svojina, nasljedstvo, baština, *hereditas*’ (ARj: s. v., Hadrovics 1985: 77–8), imenica potvrđena još od 16. st., dapače i u kajkavskome, kao *vek(o)vječina* (I. Pergošić, 1574).

²³ U drugom izdanju Anić (1994) još ne bilježi. ARj nema, a nije potvrđeno ni u HJR (16. VI. 2009).

²⁴ „Majka Božja, snešena s velikoga žrtvenika, *lakpoláko* lazi nad glavami bogoljubnih hodočasnika“ – M. Pavlinović, *Različiti spisi Mihovila Pavlinovića god. 1869–74*, Zadar, Tiskom Narodnog Lista, 1875, str. 66 (napis *Prijateljska poslanica. U Ninu, na Gospu od Zečeva 1873.*). ARj natuknice *lakpolako* nema premda su Pavlinovićevi *Različiti spisi* za nj ekscerpirani. Pavlinović, poznat kao vrstan stilist i poznavatelj pučkoga jezika, ali i po osebujnoj grafiji, riječ je “akcentuirao” dvostruko, kako je u navodu; mi smo u (11) stavili pretpostavljeni suvremeni naglasak.

mogao biti samo poticaj autohtonu modelu. Treće, najzanimljivije, (10) i (11) pokazuju zapravo istu strukturu kao i konstrukcije *pun puncat* i pridjevi tipa *raznorazni*. Naime Marantz je (1982) pokazao da se lutanja i fascinacije tipologâ u pitanjima reduplikacije („rijetka ptica među morfološkim procesima, egzotični kuriozitet“, str. 480) veoma elegantno rješavaju ako se pretpostavi da je reduplikacija samo poseban tip afiksacije.²⁵ Prema takvu tumačenju reduplikacija je afiksacija u kojoj afiksi (prefiksi, infiksi, sufiksi) nisu unaprijed fonološki određeni, specificirani morfemi, nego su fonološki, konsonantsko-vokalski *kosturi* (engl. *skeleton*),²⁶ *obrasci*, *uzorci* (engl. *template*), koji fonetsko “meso” preuzimlju od osnove na koju se prema za svaki jezik utvrdivim pravilima pričvršćuju.²⁷ Ako sad pogledamo malobrojne hrvatske potvrde reduplikacije, vidimo da je u njima „češći no što bi bilo slučajno“ prefiksalni uzorak CVC-, koji potpuno reduplicira korijene strukture CVC,²⁸ odnosno:

(12) C₁VC₂- + C₁VC₂ + sufiks (+ flektivni sufiks)

U takav opis uklapaju se *kapkapati* (kap-kap-a-), kajkavsko *vekvečina* (vek-vek-in-) i najveći dio pridjevskih konstrukcija tipa *pun puncat* (pun-pun-cat-; ostali korijeni su *bijel*, *cijel*, *gol*, *nov*, *sam*, *sav*, *živ*), čak i priloško *dan-danas* (dan-dan-as).²⁹ Ako znamo da V može popuniti fonem s obilježjem [+slogotvoran] (Marantz 1982: 446), onda se u (12) naravno uklapa i *crn crncat*. Ako dopustimo da korijen već bude prefigiran ili popraćen spojnikom (što u okviru postavki iz Inkelas 2005 uopće ne bi bilo sporno), tada se u (12) mogu uklopiti i *lakpolako* (lak-po-lak-o), *vjekovječan* (vjek-o-vjek-an-), *vjekovječina* (vjek-o-vjek-in-), *danodnevn* (dan-o-d(a)n-ev-n-).

²⁵ Nekako u isto vrijeme i u dosluhu s McCarthyevim radovima o arapskoj glagolskoj morfologiji i unutarnjoj reduplikaciji (1981. i 1983. g.). Važan poticaj bio je i rad Moravcsik (1978), u kojem je uočeno da se fonetski materijal uvijek kopira linearno, odnosno da u jezicima svijeta nema zrcalne reduplikacije.

²⁶ Jelaska (2004: 180) za engl. *skeleton* ima *okosnica*, Mihaljević (1991: 69) *kostur* ili *skeleton*.

²⁷ Marantzov i slični modeli doživjeli su već preinake i nadgradnju, v. npr. Anderson (1992: 60), McCarthy – Prince (1995, 2007), Raimy (2000). O novome morfološko-semantičkom videњу v. Inkelas (2005; kao monografija: Inkelas – Zoll 2005), s veoma zanimljivim pretpostavkama o složenicama poput hrv. *starodrevan* i *laži-maži*, o sintaktičkoj repetitiji te o razlici fonološke i morfološke reduplikacije.

²⁸ Što je formalizacija za ono što se u Marković (2007) neodređeno veli „udvajaju se kraći (jednosložni i dvosložni) leksemi“.

²⁹ Dakako, takav opis podrazumijeva trije: i) da načas zanemarujemo da je u *pun puncat* i sl. riječ o dvočlanim sintagmama (kad bi bile sraštene, moglo bi se govoriti o cirkumfiksima CVC- ... -cat), ii) da u njima pretpostavljamo reduplikacijsku prefiksaciju, ne sufiksaciju (Matasović 2006, Marković 2007), iii) da prihvaćamo opis prema kojemu odraz jata (*bijel*, *cijel*) nije nesretno čitav prikazati kao jezgru sloga.

Reduplikati koji u korijenu ne bi imali CVC tada bi postali iznimkom, što prema broju sada dostupnih potvrda i jesu, npr. *isti istacati* (VC ili VCC, ovisno o tretmanu *st* u odstupu sloga³⁰), *pravi pravcati* (CCVC), *zdrav zdravcat* (CCCVC), dvosložno *jedan jedincat*. Iznimka bi bio i *raznorazni* (raz-n-o-raz-n-), pridjev koji je od svih spominjanih konstrukcija u suvremenome jeziku vjerojatno najfrekventniji, jer unutar reduplikacijskoga prefiksa ima *-n-* (bilo da ga tretiramo kao sufiks bilo da ga tretiramo kao dio korijena, koji je onda CVCC). Nameće se samo po sebi vidjeti jesu li te “iznimke” i povijesno, u razvojnome smislu drugotne. Na temelju podataka dostupnih u ARj-u (ne znamo za bolji izvor) o tome je teško govoriti, pogotovo ako bismo željeli saznati nešto o odnosu pojavljivanja dvočlanih pridjevskih sintagmi (*pun puncat*) i jednočlanih (*puncat*). Ono što imamo, nije dovoljno za veće zaključke ili decidirane tvrdnje o tome da bi model s korijenima CVC bio dijakronijski prvotan: *novcat* i *puncat* zabilježio je već Mikalja (sredina 17. st.), ali o *bjelcat* ne saznajemo ništa; *golcat* i *živcat* imamo zabilježeno od 18. st., ali u to doba imamo i *pravcati* i *zdravcat* (M. A. Reljković, F. Lastrić); uz *čjelcat* i *samcat* stoji poznato „od rječnikâ u Vukovu“, a upravo je *samcat* u HJR (21. VI. 2009) više nego obilno potvrđen od 19. st. nadalje.

Zanimljivo je zapravo da su se konstrukcije tipa *pun puncat* održale kao takve, dvočlane, i da su odoljele očekivanu srastanju ili intervenciji spojnika, čime smo dobili tipološki neobičan slučaj sročnoga pridjevskog modifikatora (Matasović 2006). Naime ARj osim slabo potvrđena oblika *samosam* ‘potpuno sam, samcat’ (s. v.) ne nudi ništa poput *punopun(cat)*, *novonov(cat)* i sl. To je tim neobičnije što su *vjekovječan* i *vjekovječina*, *vjekovječnost* (ARj: s. v.) otpočetka (16. st.) potvrđeni sa svim mogućim spojcima i bez njih (*vekvječina*, *vekovječina*, *vekvječni*, *vjekovječan*, *vjekuvječan* i sl.).³¹

Također je zanimljivo spomenuti da je C₂ u (12) opet „češće no što bi bilo slučajno“ sonant (nije u *kap*, *vijek*, *lak*). Koji su dosezi te primjedbe, zasad ne možemo reći, ali ostaje da je među mogućim pridjevskim CVC-kandidatima koji nisu ušli u reduplikacijske konstrukcije mnogo više onih u kojih to nije slučaj,³² dok će se upravo oni pridjevi koji završavaju sonantom u konstrukciji kadšto pojaviti premda niti su CVC niti su nužno jednosložni (npr. *plav*, *star*, *mrtav*, *zelen*, kao i *jedan*).

³⁰ Ako je *st* jednočlan odstup, u (12) se uklapa i *čist čistacat*.

³¹ ARj s. v. *vjekovječan* obavještava i o slavenskim adekvatima (ruski, ukrajinski, češki, bugarski, slovenski) – svi imaju spojnik *-o-*.

³² Takvi su *bos*, *brz*, *dug*, *jak*, *lak*, *loš*, *lud*, *ljut*, *mek*, *mrk*, *sit*, *suh*, *tih*, *tuđ*, *tup*, *žut*, nasuprot njima *mal*, *mio* (*mil*), *nijem*, *ran*, *siv*, *zao* (*zal*).

IV. Ako se je pri reduplikaciji fonetski materijal ponavljao, što je s izvedenicama – također tvorenima nemorfemski – u kojima bi se dio fonetskoga materijala dviju riječi na prvi pogled arbitrarno stapao u jednu, koja tada označava pojam koji na neki način objedinjuje oba polazišna? Takve izvedenice izgledale bi kao *ad hoc* stvorene imenice:

- (13) *Antona* **Ant-e** × **Sim-ona**
Simonante **Simon-a** × **Ante**

Zasad ih kao domišljate, aluzivne i polemične dosjetke povremeno nalazimo u slengu i pojedinim žanrovima novinarstva (v. [19–22]), i inače sklonima jezičnomu ludizmu, mamljenju senzacijom i otvorenima pozajmljivanju gramatičkih modela engleskoga jezika, često s vlastitom imenicom u polazištu.³³ U engleskome se slične kovanice u sličnim motivacijskim i uporabnim prilikama javljaju stalno, pa su na taj način nastali primjeri (14), a na model ne ostaju imuni ni drugi europski jezici, pa je u njemačkome sportskom novinarstvu na isti način 2008. g. nastao prigodan naziv za napadački dvojac hamburškoga nogometnog kluba (15):

- (14) *Beniffer* **B-en Affleck** × **J-ennifer** Lopez, **J-ennifer** Garner
Brangelina **Bra-d Pitt** × **A-ngelina** Jolie
TomKat **Tom** Cruise × **Kat-ie** Holmes
(15) *PetrOl* Mladen **Petr-ić** × Ivica **Ol-ić**

Postupak o kojem je riječ naziva se u engleskome, pa onda i međunarodno – *blending*, a njime nastala novotvorenicama – *blend*. Posrijedi je dakle tvorba riječi kombiniranjem i fuzioniranjem neznačenjskih dijelova dviju (daleko najčešći slučaj, veoma rijetko triju) postojećih punoznačnica.³⁴ Za tako nastale lekseme rabi se još i naziv *portmanteau (words)*,³⁵ s napomenom da se termin *port-*

³³ Kao u (13) *Simona* i *Ante*, s objedinjenim značenjem – u smislu u kojem se u imenâ o značenju dade govoriti – ‘Gotovčevi’. Riječ je o popularnu bračnome paru iz kič- i šoubiznis-kulture i zapravo je pravo čudo da se nešto poput *Simonante* već nije pojavilo (barem nemamo zabilježeno); usp. naftovod imena *DružbAdria*.

³⁴ U širem smislu riječ je o procesu u kojemu dva bilo leksička bilo sintaktička elementa, koja se prema pravilima datoga jezika redovito *ne* pojavljuju zajedno, skupa čine novu jezičnu jedinicu; termin ima tvorbenu, sintaktičku, fonetsku, psiholingvističku, kognitivnolingvističku uporabu (Crystal 2008: s. v.).

³⁵ Prilagođeni engl. galicizam od *portmanteau* ‘vješalica (za kaput)’, u engl. ‘velika putna torba koja kad se rastvori ima dva ista dijela’. Kao pridjev, modifikator *portmanteau* je ono što

manteau morph nerijetko rabi i za stopljene nepunoznačnice, kakve su primjerice spojevi prijedloga i članova u zapadnoeuropskim jezicima, poput fr. *du* (de × le), njem. *vom* (von × dem), ili pak za morfeme koji objedinjuju više značenja, poput *-a* u hrv. *mam-a* ‘nominativ; jednina; e-deklinacija’ (Anderson 1992: 54, Katamba – Stonham 2006: 37). U kroatistici nema osobite terminološke tradicije. Simeon (1969) postupak opisuje s. v. *kontaminacija*, što je opet termin koji podrazumijeva različite vrste spajanja jezičnih jedinica, primjerice dvaju sufikasa (*mišljenje* ← *misl-jen-j-e*), ili kakva analoškog utjecaja jedne jedinice na drugu. Muhvić-Dimanovski (2005: 99ff) tretira ga kao vrstu *kontraksije*, sažimanja, stezanja, što nam se čini preneodređenim jer se pod time u nas tradicionalno razumije fonetsko sažimanje unutar *jedne* fonetske riječi (*mojega* → *moga*, *ne imam* → *nemam*). Jednako je i sa *srastanjem*, koje kao tvorbeni način tradicionalno ne podrazumijeva gubljenje fonetskoga materijala (osim onoga uvjetovana fonotaktičkim pravilima), ili pak s *miješanjem*, koja nam se riječ ne čini pogodnom za terminološku uporabu. *Blending* nije ni *haploglogija* (hrv. *bremenonoša* → *bremenoša*, engl. *probably* → izgovorno *probly*) jer nije riječ o ispuštanju jednoga od dvaju istih ili sličnih slogova, barem ne primarno, a posebno ne o ispuštanju jednoga od dvaju istih ili sličnih morfova (v. Trask 1996: s. v. *haploglogy*). Ako bismo željeli predložiti domaći naziv, premda ni ovaj nije neopterećen, čini nam se da bi najmanje obilježen bio termin *stapanje*,³⁶ upravo *tvorbena* ili *leksičko stapanje*, a za tvorenice njime postale *stopljenice*, jer riječ je o *fuziji* (Gries 2004: 639), a i relativno dobro implicira ono što kolokacijski implicira engl. *blend* (miješanje različitih vrsta kave, čaja, viskija, duhana, stapanje i prožimanje čega različitoga u novoj cjelini).

U engleskome stapanje ne samo da nije ograničeno na imena, da nije rijetka i nova, pomodna pojava, nego je sastavni dio derivacijskoga kanona, čest i produktivan tvorbeni postupak (Bauer 1983, Gries 2004).³⁷ Za razliku od nekih drugih vrsta novotvorbi zbog vica i duha na kojemu se temelje stopljenice najčešće nisu podvrgnute protivljenju jezične zajednice, naprotiv (Quirk *et al.*

je kolažirano od dvaju ili više dijelova, omnibus, npr. *portmanteau film*. U tom smislu riječ *portmanteau* (*word*) u engl. prvi je upotrijebio L. Carroll u *Through the Looking Glass* (*Kroz ogleдалo i što je Alice ondje našla*, 1871), pisac knjige *Alice in Wonderland* (*Alice u Zemlji Čudesa*, 1865), a sam tvorbeni način pripisuje se kadšto biskupu S. Wilberforceu (1805–1873), vještu govorniku i oponentu Darwinovoj teoriji evolucije, v. Pound (1914: 1), *Oxford* (s. v.). U fr. je riječ kalkirana kao *mot-valise* ‘riječ-kofer’, v. *Robert* (s. v.).

³⁶ Rabi se u fonologiji kao domaći adekvat za *fuzija*, npr. stapanje vokala i nazala u nazalni vokal ili diftonga u monoftong (v. Simeon 1969: s. v., Mihaljević 2002).

³⁷ Gries je iz dostupne rječničke i znanstvene literature prikupio korpus od 585 engleskih stopljenica. Od Griesa smo preuzeli i notaciju stapanja sa znakom množenja (×); junkturu, morfemski šav bilježimo uobičajeno, znakom zbrajanja (+).

2007: 1583). Česte su u jeziku reklame, u žurnalizmu i u terminologijama, ali nerijetko nadilaze okvire okazionalnosti i pojedine struke i prelaze u opći leksik. Evo dvadesetak engl. primjera s kratkim objašnjenjem motivacije, značenja i vremenom prvoga pojavljivanja; govorniku hrvatskoga dobar dio njih neće biti nepoznat, a neke i rabi kao sastavni dio svoga leksika:³⁸

- (16) *blaxploitation* **bla-cks** × **e-xploitation** (filmski žanr s crnačkim zvijezdama, 1972)
- Bollywood* **Bo-mbay** (Mumbai) × **Ho-llywood** (središte indijske filmske industrije, 1970-e)
- brainiac* **brain** × **man-iac** (‘mozak’ × ‘manijak’, izrazito pametna osoba, 1950-e)
- brunch* **br-eakfast** × **l-unch** (kasnojutarnji obrok koji zamjenjuje doručak i ručak, užina, gablec, marendica, kasno 19. st.)
- bulimarexia* **bulim-ia** × **-a-** × **ano-rexia** (1970-e), hrv. *bulimareksija*
- chunnel* **ch-annel** × **t-unnel** (riječ nastala još 1920-ih, danas osobito kao *Chunnel*, odnosno tunel ispod kanala La Manche, engl. Channel)
- fantabulous* **fanta-stic** × **fa-bulous** (1950-e), usp. hrv. razg. sleng. *fenomentastično* (fenomen-alno × fan-tastično)
- fanzine* **fan** × **maga-zine** (časopis, obično amaterski, za ljubitelje, fanove nekog izvođača, skupine, sportskoga kluba, žanra i sl., 1940-e), hrv. *fanzin*
- modem* **mo-dulator** × **dem-odulator** (sredina 20. st.), hrv. *modem*
- motel* **mo-tor** × **ho-tel** (1920-e), hrv. *motel*
- Oxbridge* **Ox-ford** × **Cam-bridge** (za ono što se odnosi na dva sveučilišta, sredina 19. st.)
- rockabilly* **rock and roll** × **-a-** × **hill-billy** (mješavina *rocka* i *countrya*, “seljačke, brđanske” glazbe, 1950-e)
- slanguage* **slang** × **lang-uage** (govorenje ili pisanje puno slenga, 1879)
- smash* **sm-ack**, **sm-ite** × **b-ash**, **m-ash** (‘šamar’, ‘snažno udariti’ × ‘snažan udarac’, ‘kaša’, vjerojatno blend, 1725), hrv. sport. *smeč*

³⁸ Usp. *Oxford, Webster*, Bauer 1983: 234–7, Gries 2004, Quirk *et al.* 2007: 1583–4.

<i>smog</i>	sm -oke × f-og (‘dim’ × ‘magla’, rano 20. st.), hrv. <i>smog</i>
<i>spork</i> ³⁹	sp -oon × f-ork (“žlico-vilica”, žlica s usječenim zupcima, 1976)
<i>stagflation</i>	stag -nation × in-flation (1960-e), hrv. <i>stagflacija</i>
<i>Tanzania</i>	Tan -ganyika × Zan -zibar + -ia (države spojene nakon dekolonizacije, 1964), hrv. <i>Tanzanija</i>
<i>Texarkana</i>	Tex -as × Ark -ansas × Louisi -ana (imena dvaju susjednih pograničnih gradova)
<i>Tex-Mex</i>	Tex -as × Mex -ico (za ono što je nastalo prožimanjem teksaških i meksičkih utjecaja, 1940-e)

U drugim zapadnoeuropskim jezicima stapanje je zasad uglavnom ograničeno na jezik reklame, žargona i beletristike.⁴⁰ Nekoliko fr. (17) i njem. (18) primjera:

(17) <i>Eauscar</i>	eau × O-scar (nagrada za flaširanu vodu)
<i>franglais</i> ⁴¹	fran -çais × an -glais, usp. hrv. <i>hrengleski</i>
<i>hebdomigrant</i>	hebdo -madaire × migrant (‘tjedni(k)’ × ‘migrant’)
(18) <i>Mofa</i>	Motor fahrrad ‘moped’
<i>Kripo</i>	Kriminal polizei
<i>Ostalgie</i>	Ost -en × Nost -algie (žal za Istočnom Njemačkom), usp. hrv. <i>jugonostalgija</i>

Neki su takvi neologizmi već zabilježeni i u rječnicima pa *Robert* bez posebne normativne odredbe bilježi primjerice *progiciel* (pro-duit × lo-giciel, ‘programski paket’, 1962), a uz *tapuscrit* (tap-er × man-uscrit, ‘tipkani rukopis, tiposkript’, oko 1970) ipak stoji „mot mal formé“. Grevisse (1988: 255) stoplje-

³⁹ Podatak o prvome pojavljivanju iz Quirk *et al.* (2007: 1583). *Oxford* i *Webster* u izdanjima kojima se služimo nemaju tog leksema, kao ni Pound (1914), no englesko “izdanje” internet-ske *Wikipedie* (19. VI. 2009) obavještava da proizvodnja izuma i riječ za nj (isprva kao zaštiteno ime) sežu barem od početka 20. st.

⁴⁰ Orijentacijski pregled stanja u francuskome, talijanskome i njemačkome sa stavom koji govornici prema takvim novotvorbama zauzimaju v. u Muhvić-Dimanovski (2005: 100–1, odande su i primjeri [17–18]).

⁴¹ Prema *Robertu* (s. v.) riječ je nastala 1959. g., a proširena je sredinom 1960-ih. Poznati francuski jezikoslovac C. Hagège u knjizi *Le français et les siècles* (*Francuski i stoljeća*, 1988) kao precizniju rabi riječ *franricain* (fran-çais × amé-ricain) (v. *Predgovor* Vj. Čosića u Hagège 1995: 9).

nice zove složenicama nastalima *teleskopiranjem* (pojam poznat još u Pound 1914) i kaže da su „pod utjecajem engleskoga brojnije od sredine 20. st.“.

Kako se iz primjerâ (16) vidi, stapati se mogu različiti dijelovi polazišnih riječi: početak i kraj,⁴² što ne isključuje mogućnost da se jedna od polazišnih riječi uzme u cjelini (*smog, cranapple* ← cran-berry ‘brusnica’ × *apple* ‘jabuka’), početak i početak (*sitcom* ← sit-uation × com-edy, *cyborg* ← cyb-ernetice × org-anism),⁴³ dvije riječi prema zajedničkomu dijelu (*Californication*⁴⁴ ← Cali-for-ni-a × forni-cation ‘blud, bludničenje’; usp. hrv. novotvorbu *Zagrebancija* ← Zagreb × zajeb-ancija, koja se kao naslov rubrikâ pojavljuje npr. na internet-skim portalima). Dočetak izvedenice nekad se dalje razvija u sufiksoidni formant, pa se tako npr. iz imena zgrade *Watergate* formant *-gate* proširio sa značenjem skandala, afere: *Irangate, Muldergate* (Quirk *et al.* 2007: 1583).⁴⁵ Tako je i u hrvatskome, pa prema *automat, telefon, olimpijada* imamo: *bankomat, le-domat, studomat, vicomat; diktafon, interfon, škvadrofon, Zabafon; biciklijada, kestenijada, golijada, norijada...*

Gdje u hrvatskome imamo stopljenice? Prvo, u posuđenicama, koje smo kao stopljene pozajmili i kao takve postale su sastavni dio hrvatskoga leksika. Ogladni su primjeri anglizmi *smog, motel*, noviji *bulimareksija, blog*.⁴⁶ Broj onih koje će u hrvatski ulaziti zacijelo će se samo povećavati. U novije doba imamo zabilježeno primjerice *smirting*⁴⁷ (sm-oking × fl-irting, ‘druženje i oči-jukanje na čik-pauzi izvan poslovnoga prostora ili kafića “uzrokovano” zabranom pušenja u zatvorenim prostorima’), a po specijaliziranim izdanjima gotovo normalno rabi se *mo(c)kumentarac* (engl. *mockumentary* ← mock ‘rugati se’ × doc-umentary, ‘parodija ili satira snimljena u dokumentarnoj maniri’).⁴⁸ Da ne

⁴² U engl. najčešći model; Gries ga (2004: 645) naziva *linearnim*.

⁴³ Taj se model kadšto opisuje i kao *clipping*, “obrezivanje”, “kljaštrenje” (Bauer 1983), prema *clipping* obično podrazumijeva izvođenje iz jedne riječi, npr. *autobus* → *bus*, *demonstracijski* → *demo*.

⁴⁴ Naslov ploče jedne popularne *rock*-skupine (1999) i TV-serije (2007). Ako je vjerovati *Wikipedii* (19. VI. 2009), riječ je nastala još 1966. g. i bila osobito rabljena u 1970-ima. *Wikipedia* obavještava i o imenici *Masshole* (M-ass-achusetts × ass-hole ‘šupak; pokvarenjak’). Nijednu od njih *Oxford* i *Webster* u izdanjima kojima se služimo ne bilježe. Zanimljivo, 1997. g. domaći je glazbenik D. Rundek objavio ploču naslova *Apokalipso* (Apo-kalipsa × Kalipso, apo-kalipsa × kalipso).

⁴⁵ Engl. *gate* ‘vrata; prolaz; ustava’ poprima sasvim novo značenje – ‘afera’, pa s tim značenjem kao *-gate* ulazi i u *Oxford*. Muhvić-Dimanovski (2005: 97, n. 196) donosi i neke hrvatske potvrde poput *Šajbergate*.

⁴⁶ Motiviramo li sveprisutnu riječ *blog* bilo kao *we-b* × *log* bilo kao *weblog* → *blog*, ona je uporabom dočeka prve riječi (prvoga dijela složenice) i u engleskome neobična, inovativna tvorba.

⁴⁷ *Jutarnji list* (6. V. 2009), s transmorfemiziranim izvedenicama *smirtati, smirtanje, smirtajući*.

⁴⁸ *Oxford* i *Webster* u izdanjima kojima se služimo *smirting* i *mockumentary* ne bilježe. Napominjemo ipak da žanr i stopljenica *mockumentary* i nisu tako novi.

bi ispalo da smo pozajmljivali samo iz engleskoga, spomenimo da su svojedobno u hrvatskome ne tako neobični bili ruski ideologemi poput *agitprop* (agitacija × prop-aganda), *kolhoz* (kol-lektivnoe × hoz-jajstvo, ‘zajedničko gospodarstvo, seljačka zadruga’), *sovhoz* (sov-etskoe × hoz-jajstvo, ‘sovjetsko gospodarstvo, državno poljoprivredno poduzeće’), nastali u modelu kraćenja jednopojmovnih, subordiniranih pridjevsko-imeničkih sintagmi kakav ćemo naći i u domaćim tvorenicama.

Drugo, u domaćim tvorenicama koje za razliku od slengovskih tipa *doviđor-no*, *fenomentastično*, *figuar* (fi-ček × Ja-guar), *čelestonke* (čel-av × -e × Bridge-stone + -ka mn., ‘izlizane automobilske gume’) polako nadilaze okazionalnu čestotu i registar u kojem su nastale. Takve su primjerice *maspok* (mas-ovni × pok-ret, 1971),⁴⁹ *Kavkaz* (kaz₂-ališna × kav₁-ana),⁵⁰ *znanfan* (znan-stvena × fan-tastika). Ovamo bi išao i *mobitel*, riječ koja se – kao i naprava koju znači – u hrvatskome pojavila u prvoj polovici 1990-ih (ne možemo pouzdano kazati kada točnije, internetski korpusi ne pružaju nam cjelovit uvid), ali nije posve jasno je li pozajmljena ili skovana; očekivan i uklopljeniji bi joj u postojeći model sa sufiksoidom bio oblik *mobi(l)fon*.⁵¹ Kad je riječ o stapanju prvih slogova, može se govoriti o kraticama, tvorbi skraćivanjem, kao u *Zaba* (Za-grebačka × ba-nka), *Nama* (Na-rodni × ma-gazin), ali držimo da Muhvić-Dimanovski (2005: 102) ispravno čini kad za razgovornu riječ *klinceza* predlaže stopljenički opis (klin-ka × prin-ceza) – takav opis ne isključuje analoški poticaj (*klinci* – *klinceze*), ali naglašava koordiniranost dviju imenica u polazištu tvorenice, kao što je i u novijoj *hrengleski* (hr-vatski × engleski). Kraćenje koordiniranih imenica, povezanih trenutnom semantičkom asocijacijom – i to tako da se uzimaju početak prve i dočetak druge ili cijela druga – novija je pojava u hrvatskome.⁵²

Treće, u ludističkim prigodnim novotvorbama u jeziku reklame i novina. Takve su npr. *ljetnissan* (ljet-ni × Nissan, nagradna igra u novinama),⁵³ *kulturizam*

⁴⁹ Anić ju bilježi od drugog izdanja (1994). RNR nema kao natuknicu iako s. v. *proljećari* upućuje na nju.

⁵⁰ Činjenica da je tvorba “potpomognuta” već postojećom riječju ne mijenja na stvari, usp. *TomKat* u (14) (engl. *tomcat* ‘mačak’), *PetrOl* u (15).

⁵¹ U RNR i Anić – Goldstein (1999) *mobitel* se motivira prema engl. *mobi-le* × *tel-ephone* te kao „tvorničko ime marke“. Engl. doduše ima *mobile phone*, *cellular phone*, *cellphone*, njem. *Mobiltelefon*, *Handy*. Anić – Goldstein (1999) u drugome značenju ima *mobilofon* (preteča voki-tokija, 1960-e). U RNR za *mobitel* stoji „često [se] koristi u automobilima; svojevrstan statusni simbol“, što je 1996. g. i bilo točno i samo je usputan dokaz naglih i brzih promjena kojima je hrvatski leksik podvrgnut.

⁵² Algeo (1977) stopljenice tipa *maspok* definira kao *sintagmatske* (polazišne su riječi obično kolocirane), a one tipa *klinceza* kao *asocijativne* (tvorene su na temelju semantičkoga povezivanja dviju inače nekolociranih riječi).

⁵³ Primjer iz Muhvić-Dimanovski (2005: 102). Jezična igra je dvostruka: ljet-ni × Nissan = ljetni × san.

(kul-tur-ni × tur-izam), *Zagrebancija*, imena tvorničkih kekso *Krašopis*, *Krašotice*, *Krašuljci*, *Makrolačić* (Kraš × kras-opis, Kraš × kras-otice, Kraš × kras-uljci, makro-biotički × ko-lačić), a osobito često kovane su bile pri opremanju članaka u satiričkome tjedniku *Feral Tribune*, pa su se ondje iz broja u broj mogli zabilježiti efektni kalamburi poput (19),⁵⁴ pričem su nerijetko nastajali i hrvatsko-inojezični hibridi poput (20):

- (19) *Antokalipsa* **Anto** Kovačević × apo-**kalipsa** (11. VII. 2003)
demokratura **demokra-**cija × dikta-**tura** (5. I. 2006)
koalicitacija **koalici-**ja × lici-**tacija** (29. XI. 2007)
Kutleraj Miroslav **Kutle** × kuple-**raj** (prva pol. 1990-ih)
mupomoć **MUP** × p-**omoć**, **M-UP** × **upomoć** (31. III. 2005)
primatizacija **primat** × privat-**izacija** (17. I. 2003)
sloniranje **slon** × klon-**iranje** (3. I. 2003)
- (20) *Bleisenovac* **Blei-**burg × Ja-**senovac** (9. V. 2003)
freedom **free-**dom ‘sloboda’ × **dom** (*Za freedom spremni!*,
28. III. 2003)
- manewar* **mane-**var × **war** ‘rat’ (28. II. 2003)

Veći korpus pokazao bi koliko se primjeri poput tih uklapaju u već utvrđene – vjerojatno opće – značajke (v. Gries 2004): izvedenica duljinom i slogovnim ustrojem (uključujući naglasak) načelno prati dulju, obično drugu polazišnu riječ; mjesto na kojem se polazišne riječi stapaju obično je slogovna granica; prva od polazišnih riječi kraća je, ali znatno frekventnija i semantički prototipičnija; druga polazišna riječ duža je i načelno joj je prinos fonetskoga materijala u izvedenicu veći; ako su polazišne riječi jednako duge, izrazito često jednak je i prinos njihova fonetskoga materijala; raspoznatljivost polazišnih riječi u izvedenici – uzeta intuitivno ili pak kvantificirana relativno složenim statističkim modelima – veoma je važna, ali ne mora biti i jedina odlučujuća; za razliku od namjernih stopljenica, u govornim pogreškama, zanimljivo, prva polazišna riječ duža je od druge.

Bez obzira na svoju kratkotrajnost novotvorbe (19) pokazuju da je model u pisanome hrvatskom živ.⁵⁵ Ono što ne pokazuju jest je li riječ tek o pomodnu

⁵⁴ O *kalamburu* v. i Bagić 2009: s. v.

⁵⁵ Odnos pisanoga i usmenoga, odnosno vizualnost pisma, tema je koja pri tvorbi stopljenica zaslužuje posebnu pozornost.

trendu jednoga novinarskog žanra, koji kao takav može i zamrijeti, zajedno sa žanrom ili medijem u kojem je njegovan. Po gašenju *Ferala* (lipnja 2009. g.) ulogu glavnoga tvorca i promicatelja stopljenica preuzeli su internetski portali. Premda *Antona* i *Simonante* nismo dočekali, na *Indexu* su se pojavili primjeri poput (21),⁵⁶ na internetskom izdanju *Jutarnjega lista* primjeri (22). Većina ih i dalje u polazištu ima barem jednu vlastitu ili imenicu za pripadnika naroda:

- (21) *Dikolores* Josip Radeljak – **Dik-an** × **D-olores** Lambaša (7. VIII. 2009, T. Klauški)
- torturizam* **tor-tur-a** × **tur-izam** (*Hrvatski torturizam*, 19. VIII. 2009, Z. Alač)
- vljajburški* **Vljaj** × **habs-burški** (*Vljajburška monarhija*, 14. VIII. 2009, D. Redžić o Ž. Kerumu i *Hajduku*)
- Zagrebello* NK **Zagreb** × Milan-**ello** ‘tabor milanskoga nogometnog kluba’ (15. IX. 2009, D. Redžić)
- (22) *Crottenham* **Cro-atian** × **To-ttenham** (1. IX. 2009, nadnaslov nakon što je londonski nogometni klub doveo i trećega hrvatskog nogometaša)
- prisavljotine* **Prisavlj-e** × **bljuv-otina mn.** (30. IX. 2009, nadnaslov uz članak o kadrovskim problemima na HTV-u)
- Sarkompleks* Nicolas **Sar-kozy** × **kompleks** (7. IX. 2009, nadnaslov uz članak o nevoljama u nastupu francuskoga predsjednika zbog visine)

V. I bez pretjerana odmjerenja ispravnosti stare jezikoslovne tvrdnje da ono čega je u jeziku malo ili nestaje ili nastaje možemo reći da je sasvim izvjesno da će prije ili kasnije prvo rječnici, a potom i derivatološki priručnici, konstatirati postojanje autohtonih leksema nastalih u ovome radu opisanim tvorbenim postupcima, takvih koji će nadrasti okvire okazionalne jezične igre i postati dijelom općeg aktivnog leksika.⁵⁷ Naravno, nije uvijek lako reći u kojemu će se smjeru neki jezični element razvijati, pogotovo kad smo na terenu izgrađena standardnog jezika sa svim normativnim aparatom koji razvoj usmjerava

⁵⁶ S datumom kad ih imamo zabilježene i potpisanim autorom članka.

⁵⁷ Ni Babić (1986, 2002) ni Klajn (2002, za srpski jezik, ali i veoma vrijedno vrelo za hrvatski) to još ne čine. Konačno, kad smo pri fonetskoj igri riječima, morat ćemo jače osvijestiti da i ona sama počiva na zakonitostima (slogovcima ili kakvim drugima), koje opis zaslužuju ništa manje od zakonitosti raspoređivanja morfemâ – v. o tome i u Mihaljević (1991: 76–7), preneseno u Jelaska (2004: 183–5).

u željenom smjeru (jezično savjetništvo, lektorske službe, prihvatljivo/neprihvatljivo, djelovanje na jezik u javnoj komunikaciji, prestiž koji taj jezik ima ili nema). Ipak, znamo i to da su se najvjerojatnije pod utjecajem stranih jezika (isprva turskoga, poslije njemačkoga i engleskoga) u hrvatskome proširile složenice koje dosta nespretno nazivamo polusloženicama (*škembe-čorba, siktter-kava, uzor-majka, Simpa-paket, internet-stranica*)⁵⁸ i ovdje spomenute reduplikacijske konstrukcije tipa *pun punctat*. Smatramo da je u pristupu takvim i sličnim konstrukcijama i pri njihovu opisu uvijek svrhovitije pretpostaviti da su klice njihova razvoja postojale već u hrvatskome samom, a da je izvana onda došao samo dodatan poticaj.

Što se tiče triju ovdje opisanih rječotvornih načina, najviše izgleda za razvoj svakako ima stapanje, odnosno valja očekivati da će se njime nastale tvorenice pojavljivati češće i brže od reduplikata i infiksálnih tvorenica. Dakako da će stanje u engleskome pritom imati važnu ulogu.⁵⁹ Svojedobno je engl. *D-Day* u hrvatski ušlo sintaktički modificirano kao *Dan D* i tako se već domoglo i frazeologije (*dan D* ‘dan odluke, odlučan trenutak’). Danas ćemo engl. *V-Day*⁶⁰ tek uz znatan jezičnokulturni napor pohrvatiti u *Dan V* – otpor široke baze obrazovanih govornika bit će velik, odnosno sviklost govornika na strani tvorbeni model i prestiž koji u jezičnoj zajednici on ima takvi su da ga govornik ne osjeća kao strani niti mu je prva misao kako ga preinačiti, osobito u govorenome jeziku.

U kojoj će mjeri tvorenice pozajmljenih tvorbenih modela ulaziti u opći jezik, a u kojem ostajati u okviru ograničenosti na pojedine manje ili više prestižne registre, ovisit će o mnogočemu na što filologija i neće moći utjecati. Ovaj rad stoga je tek prinos filološkoj svijesti da na njih mora biti spremna – one su već tu.

⁵⁸ Danas u mnogim slučajevima nezamjenjive autohtonim leksemima (usp. *rak-rana, tabu-tema*), ako u intenzivno purističkoj inačici jezične politike i ima želje ih se domaćima zamijeni.

⁵⁹ Uzgred budi spomenuto, HJR već bilježi četiri, a *Google* izbacuje nekoliko desetaka pojavnica blenda *hrengleski* (11. VI. 2009).

⁶⁰ Pokret borbe protiv nasilja nad ženama nadahnut kazališnim komadom E. Ensler *The Vagina Monologues* (*Vagininini monolozi*, 1996).

Literatura:

- ALDERETE, JOHN; JILL BECKMAN; LAURA BENUA; AMALIA GNANADESKIAN; JOHN J. MCCARTHY; SUZANNE URBANCZYK [Alderete *et al.*]. 1999. Reduplication with fixed segmentism. *Linguistic Inquiry*, Cambridge, MA, 30: 327–364.
- ALGEO, JOHN. 1977. Blends, a structural and systemic view. *American Speech*, Durham, NC, 52, 47–64.
- ANDERSON, STEPHEN R. 1985a. Inflectional morphology. In: T. Shopen (ed.) 1985, 150–201.
- ANDERSON, STEPHEN R. 1985b. Typological distinctions in word formation. In: T. Shopen (ed.), 3–56.
- ANDERSON, STEPHEN R. 1992. *A-morphous morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ANIĆ, VLADIMIR. 1994. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Drugo izdanje. Zagreb: Novi Liber.
- ANIĆ, VLADIMIR. 1998. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Treće izdanje. Zagreb: Novi Liber.
- ANIĆ, VLADIMIR; IVO GOLDSTEIN. 1999. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi Liber. [Etimologija: A. Gluhak]
- ARJ = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. 1880–1976. Vol. I–XXIII. Zagreb: JAZU.
- BABIĆ, STJEPAN. 1986. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku: Nacrt za gramatiku*. Zagreb: JAZU – Globus.
- BABIĆ, STJEPAN. 2002. *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Treće izdanje. Zagreb: HAZU – Nakladni zavod Globus.
- BAGIĆ, KREŠIMIR. 2009. *Rječnik stilskih figura*. Zagreb. Rkp.
- BARIĆ, EUGENIJA; MIJO LONČARIĆ; DRAGICA MALIĆ; SLAVKO PAVEŠIĆ; MIRKO PETI; VESNA ZEČEVIĆ; MARIJA ZNIKA [Barić *et al.*]. 1995. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- BEARD, ROBERT. 2007. Derivation. In: Spencer; Zwicky (eds.), 44–65.
- BOOIJ, GEERT. 2007. *The grammar of words: An introduction to morphology*. Second edition. Oxford: Oxford University Press.
- BAUER, LAURIE. 1983. *English word-formation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BAUER, LAURIE. 2003. *Introducing linguistic morphology*. Second edition. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- CRYSTAL, DAVID. 2008. *A dictionary of linguistics and phonetics*. Sixth edition. Malden, MA – Oxford – Carlton, VIC: Blackwell Publishing.
- ČAUŠEVIĆ, EKREM. 1996. *Gramatika suvremenoga turskog jezika*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

- DIMMENDAAL, GERRIT J. 2000. Morphology. In: B. Heine; D. Nurse (eds.) 2000. *African languages: An introduction*: 161–193. Cambridge: Cambridge University Press.
- DIXON, R. M. W.; ALEXANDRA Y. AIKHENVALD. 2002. Word: A typological framework. In: R. M. W. Dixon; A. Y. Aikhenvald (eds.) 2002. *Word: A cross-linguistic typology*: 1–41. Oxford: Oxford University Press.
- GREENBERG, JOSEPH H.; CHARLES A. FERGUSON; EDITH A. MORAVCSIK (eds.) 1978. *Universals of human language*. Vol. 3: *Word structure*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- GREVISSE, MAURICE. 1988. *Le bon usage: Grammaire française*. 12e édition refondue par André Goosse. 2e tirage. Paris-Gembloux: Duculot.
- GRIES, STEFAN TH. 2004. Shouldn't it be *breakfunch?*: A quantitative analysis of blend structure in English. *Linguistics*, 42–43, Berlin – New York, 639–667.
- HADROVICS, LÁSZLÓ. 1985. *Ungarische Elemente im Serbokroatischen*. Köln – Wien: Böhlau Verlag.
- HAGÈGE, CLAUDE. 1995 [1982]. *Struktura jezika*. Prijevod i predgovor Vj. Čosić. Zagreb: Školska knjiga.
- HER = *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. 2002. Zagreb: Novi Liber. [Etimologija: R. Matasović]
- HJR = *Hrvatska jezična riznica*. <http://www.riznica.ihjj.hr>.
- INKELAS, SHARON. 2005. Morphological doubling theory. In: B. Hurch (ed.) 2005. *Studies on reduplication*: 65–88. Berlin – New York: Mouton de Gruyter.
- INKELAS, SHARON; CHERYL ZOLL. 2005. *Reduplication: Doubling in morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- IVIĆ, MILKA. 1995 [1985]. O pridevskim obrazovanjima tipa *pun punct*. In: *O zelenom konju: Novi lingvistički ogleđi*: 319–331. Beograd: Slovoğraf.
- JELASKA, ZRINKA. 2004. *Fonološki opisi hrvatskoga jezika: Glasovi, slogovi, naglasci*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- KATAMBA, FRANCES; JOHN STONHAM. 2006. *Morphology*. Second edition. Basingstoke – New York: Palgrave Macmillan.
- KLAJN, IVAN. 2002. *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku*. I: *Slaganje i prefiksacija*. Beograd – Novi Sad: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Institut za srpski jezik SANU – Matica srpska.
- KOVAČEC, AUGUST. 2003–2004. Deminutivi osobnih imena izvedeni s pomoću višestrukoga sufiksa kao kompenzacija za vokativ u jednom kajkavskom govoru. *Folia onomastica Croatica*, 12–13, Zagreb, 289–298.
- MALKIEL, YAKOV. 1978. Derivational categories. In: Greenberg; Ferguson; Moravcsik (eds.) 1978, 125–149.

- MARANTZ, ALEC. 1982. Re reduplication. *Linguistic Inquiry*, 13, Cambridge, MA, 435–482.
- MARKOVIĆ, IVAN. 2007. Repeticijska i reduplikacijska tvorba u hrvatskome. *Suvremena lingvistika*, 64, Zagreb, 141–157.
- MATASOVIĆ, RANKO. 2001. *Uvod u poredbenu lingvistiku*. Zagreb: Matica hrvatska.
- MATASOVIĆ, RANKO. 2006. Reduplicirani pridjevi u hrvatskome jeziku. <http://www.hrvatskiplus.org>, 28. VIII. 2006, pp. 1–4.
- MATASOVIĆ, RANKO. 2008. *Poredbenopovijesna gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- MATTHEWS, PETER H. 1991. *Morphology*. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- MCCARTHY, JOHN J. 1982. Prosodic structure and expletive infixation. *Language*, 58, Washington, 574–590.
- MCCARTHY, JOHN J.; ALAN S. PRINCE. 1995. Faithfulness and reduplicative identity. *University of Massachusetts Occasional Papers in Linguistics*, 18, Amherst, MA, 249–384.
- MCCARTHY, JOHN J.; ALAN S. PRINCE. 2007. Prosodic morphology. In: Spencer; Zwicky (eds.), 283–305.
- MCHOMBO, SAM A. 2007. Chichewa (Bantu). In: Spencer; Zwicky (eds.), 500–520.
- MIHALJEVIĆ, MILAN. 1991. *Generativna i leksička fonologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- MIHALJEVIĆ, MILAN. 2002. *Slavenska poredbena gramatika*. 1: *Uvod i fonologija*. Zagreb: Školska knjiga.
- MORAVCSIK, EDITH A. 1978. Reduplicative constructions. In: Greenberg; Ferguson; Moravcsik (eds.), 297–334.
- MUHVIC-DIMANOVSKI, VESNA. 2005. *Neologizmi: Problemi teorije i primjene*. Zagreb: FF Press.
- NIKOLIĆ-HOYT, ANJA. 2005. Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom. In: L. Sočanac et al. 2005. *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima*: 179–205. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- OXFORD = *The new Oxford dictionary of English*. 2000. CD-ROM, version 3.53. Oxford: Oxford University Press.
- POUND, LOUISE. 1914. *Blends: Their relation to English word formation*. Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung.
- PRANJKOVIĆ, IVO. 1984. Zbirne imenice i kategorija broja u hrvatskom ili srpskom jeziku. *Naučni sastanak slavista u Vukove dane*, Beograd, 13/1: 171–175. Idem: Nomina collectiva. In: 1993. *Hrvatska skladnja*: 17–21. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

- QUIRK, RANDOLPH; SIDNEY GREENBAUM; GEOFFREY LEECH; JAN SVARTVIK [Quirk *et al.*]. 2007 [1985]. *A comprehensive grammar of the English language*. Twenty-first impression. Harlow, Essex: Longman.
- RAIMY, ERIC. 2000. Remarks on backcopying. *Linguistic Inquiry*, 13, Cambridge, MA, 541–552.
- RNR = DUNJA BROZOVIĆ-ROŃČEVIĆ; ALEMKO GLUHAK; VESNA MUHVIĆ-DIMANOVSKI; LELIJA SOĆANAC; BRANKO SOĆANAC. 1996. *Rjećnih novih rijeći: Mali vodić kroz nove rijeći i pojmove u hrvatskim glasilima*. Zagreb: Minerva.
- ROBERT = *Le nouveau Petit Robert*. 1996. CD-ROM, version 1.1. Paris: Dictionnaires Le Robert.
- SHOPEN, TIMOTHY (ed.) 1985. *Language typology and syntactic description*. Vol. III: *Grammatical categories and the lexicon*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SILIĆ, JOSIP. 2006. Kako se uspostavlja veza gramatičkoga značenja s leksićkim znaćenjem? *Rijećki filološki dani*, 5, Rijeka, 71–78.
- SILIĆ, JOSIP; IVO PRANJKOVIĆ. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- SIMEON, RIKARD. 1969. *Enciklopedijski rjećnik lingvistićkih naziva*. Vol. I–II. Zagreb: Matica hrvatska.
- SKOK, PETAR. 1971–1974. *Etimologijski rjećnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Vol. I–IV. Eds. M. Deanović; Lj. Jonke; V. Putanec. Zagreb: JAZU.
- SPENCER, ANDREW. 2007. Morphophonological operations. In: Spencer; Zwicky (eds.), 122–143.
- SPENCER, ANDREW; ARNOLD M. ZWICKY (eds.) 2007 [1998]. *The handbook of morphology*. Malden, MA – Oxford – Carlton, VIC: Blackwell Publishing.
- STANIĆ, MILIJA. 1949. Tipovi imenićkih deklinacija našeg jezika. *Rad JAZU*, 278, Zagreb, 195–212.
- ŠKALJIĆ, ABDULAH. 1973. *Turcizmi u srpskohrvatskom-hrvatskosrpskom jeziku*. Treće izdanje. Sarajevo: Svjetlost.
- ŠKREB, ZDENKO. 1949. Znaćenje igre rijećima. *Rad JAZU*, 278, Zagreb, 77–193.
- TRASK, ROBERT LAWRENCE. 1992. *A dictionary of grammatical terms in linguistics*. London – New York: Routledge.
- TRASK, ROBERT LAWRENCE. 1996. *A dictionary of phonetics and phonology*. London – New York: Routledge.
- WEBSTER = *Merriam-Webster's collegiate Dictionary*. 1996–1997. Tenth edition. CD-ROM, version 3.1.1.401. Springfield, MA: Merriam-Webster.

Infixation, reduplication, and blending in Croatian

Abstract

In the paper three word-formation processes are described which are not found in the indigenous Croatian lexicon. First is infixation, which is a kind of concatenative affixation, and the other two are non-concatenative – reduplication and blending. The paper has three aims: i) to point out some inconsistencies in existing descriptions of Croatian morphology, ii) to analyse several Croatian neologisms that can be viewed as examples of the three processes in question, iii) to predict whether it is possible, and if so, to what extent, for non-indigenous word-formation types to be imported from foreign languages, nowadays mainly (only) English.

Ključne riječi: morfologija (jezik), tvorba riječi, neologizam, infiksacija, reduplikacija, leksička fuzija, jezični dodir

Key words: morphology (language), word formation, neologism, infixation, reduplication, blend, contact linguistics

